

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2015 m. tarptautinis klimato kaitos susitarimas. Kokia bus tarptautinė klimato politika po 2020 m.“

(COM(2013) 167 final)

(2014/C 67/29)

Pranešėjas **Josef ZBOŘIL**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2013 m. gegužės 8 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2015 m. tarptautinis klimato kaitos susitarimas. Kokia bus tarptautinė klimato politika po 2020 m.“

COM(2013) 167 final.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2013 m. spalio 1 d. priėmė savo nuomonę.

493-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. spalio 16–17 d. (spalio 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 120 narių balsavus už, 3 – prieš ir 9 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pasisako už tai, kad Europa užsibrėžtų **iniciatyvius, ambicingus ir realistiškus** tikslus, kaip nurodyta EESRK nuomonėje dėl Mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo iki 2050 m. plano⁽¹⁾, ir **gebėtų prisitaikyti** prie pokyčių pasaulyje. Kad bet kuris būsimas klimato susitarimas būtų sėkmingas, jame turi atsispindėti visi trys tvarumo ramsčiai, taip pat skaidrumas ir atskaitomybė. Jei ES bus pajėgi atremti išorinius iššūkius, ji galės suteikti naują stimulų ir savo piliečiams.

1.2 Komisijos dokumentas yra išsamus pagrindas diskusijai apie artėjančias klimato kaitos derybas ir pasirengimui šioms deryboms, po kurių, tikimasi, bus sudarytas patikimas pasaulinis 2015 m. susitarimas.

1.3 Komitetas palankiai vertina tai, kad galvojama apie svarbius laukiamo pasaulinio susitarimo principus, kurie būtų visuotiniai, plataus užmojo, veiksmingi, sąžiningi ir subalansuoti, skaidrūs ir teisiškai privalomi, ir pritaria Komisijai, kuri tęsia parengiamąjį darbą, būtiną šio susitarimo pagrindui sukurti. Tarptautinės klimato kaitos derybos turėtų būti valstybių forumu, kuriame jos galėtų viena kitą skatinti siekti tolesnės pažangos, o ne viena kitą stabdyti.

1.4 Tolesnis darbas turi būti sutelktas į visuotinį 2015 m. pasaulinio susitarimo pripažinimą atsižvelgiant į tai, kad per trumpą laiką labai pasikeitė pasaulio geopolitinis ir ekonominis žemėlapis. Į šiuos didžiulius pokyčius būtina atsižvelgti, taip pat reikia atidžiai įvertinti ES klimato ir energetikos politikos vaidmenį ekonomikos nuosmukio metu ir ateityje. EESRK primena

savo poziciją, išdėstytą nuomonėje dėl 7-osios ES aplinkosaugos veiksmų programos⁽²⁾, kad tiek finansų ir ekonomikos, tiek ekologinės krizės, kuri pasireiškia, be kita ko, poveikiu klimatui, priežastis yra finansinių ir gamtinių išteklių poreikio įvykdymas, o norint įveikti šias krizes reikia visiškai kitokio mąstymo, kaip, be kita ko, įtvirtinta ES tvaraus vystymosi strategijoje. Ateities ekonomika iš esmės turės būti grindžiama ne iškastiniais energijos šaltiniais. Nors ES politika išlieka ambicinga, tikslai turėtų būti nustatomi palaiptai, atsižvelgiant į pasaulinę aplinką, ir bet kokios sąlygos turi būti aiškiai apibrėžtos

1.5 Tarptautinė ekonominė padėtis ir visuotinai pripažintas valdymo procesas galiausiai lems tolesnes diskusijas dėl būsimos pasaulinio klimato susitarimo. Šiam procesui vadovaus ekonomikos srityje galingiausios šalys. ES turi būti gerai pasirengusi atlikti savo vaidmenį pasaulyje – rodyti kryptį savo pavyzdžiu. Tačiau ES turi taip pat stengtis neprarasti savo iki šiol neabejotino lyderio vaidmens klimato apsaugos ir technologijų plėtojimo srityje. Reikia atlikti dar vieną (nešališką) pasaulinį Kioto protokolo, įskaitant visus jo plusus ir minusus, vertinimą ir nekartoti klaidų rengiant 2015 m. susitarimą. Dirvą paruoš ir numatoma (2014 m.) Tarpvyriausybinės klimato kaitos komisijos (angl. IPCC) penktoji vertinimo ataskaita.

1.6 Šiuo metu mokslininkai ir toliau visuotinai sutaria, kad būtų visiškai nepateisinama, jei pasaulinei temperatūrai leistume pakilti daugiau nei 2 laipsniais, palyginti su 1990–2000 m. temperatūros lygiu, ir kad reikia stabilizuoti į atmosferą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Kad pasiektume šį tikslą, reikia gerokai sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų

⁽¹⁾ OL C 376, 2011 12 22, p. 110–116.

⁽²⁾ OL C 161, 2013 6 6, p. 77–81.

kiekį. Tačiau kol kas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kasmet išmetama vis daugiau, nors ir galima pasidžiaugti, kad pastangų mažinti išmetamus kiekius vis daugėja, bet jos nėra tokios vaisingos, kad pavyktų sustabdyti taršos didėjimą. Todėl bendras naujojo derybų raundo tikslas turi būti viso proceso spartinimas ir daug didesnio visų šalių ir visų visuomenės sluoksnių įsipareigojimo užsitikrinimas.

1.7 Parengiamajame etape reikia tiksliai išanalizuoti derybų šalių interesus ir ieškoti sinergijos, kad vėliau būtų išvengta galimų interesų konfliktų ir būtų remiamasi sinergija. Ambicingas ir realistiškas priemonės ir tikslus reikėtų nustatyti bendru sutarimu ir bendraujant su tais, kuriems teks numatyti veiksmus įgyvendinti. Rekomenduojant priemones ir tikslus, teigiamos paskatos galėtų padėti užsitikrinti visuotinį pritarimą ir užtikrinti visišką įgyvendinimą.

1.8 Tai galima pasiekti tik atlikus skaidrų ir nuodugnų klimato politikos veiksmingumo, sąnaudų ir teigiamo poveikio ekonomikai ir plačiai visuomenei vertinimą. Komitetas pritaria Komisijai, teigiančiai, kad 2015 m. susitarime turi būti numatyti įsipareigojimai, vienodai taikomi tiek išsivysčiusioms, tiek besivystančioms šalims, kad jis apimtų daugiau šalių.

1.9 „Žemiausiu lygmeniu“ (bendruomenių, sektorių) vykdoma veikla ir veiksmai, kurių imamasi net ir nesant naujo pasaulinio susitarimo, yra puikus plačiosios pilietinės visuomenės iniciatyvumo pavyzdys. Tiesą sakant, pilietinei visuomenei turi tekti svarbiausias vaidmuo ne tik įgyvendinant 2015 m. susitarime numatysimą politiką ir tikslus. Ji turi taip pat raginti sustiprinti politines pastangas ir prižiūrėti, ar iš tiesų laikomasi politinių įsipareigojimų labiau saugoti klimatą (pavyzdžiui, įsipareigojimas nutraukti iškastinių energijos išteklių subsidijavimą). Būtent todėl priimta politika turi atitikti skaidrumo ir atskaitomybės reikalavimus, kurių tikisi pilietinė visuomenė, norinti, kad nebūtų socialinės ir ekonominės nelygybės. 2015 m. susitarimas būtų pirmas žingsnis kelyje į kitokią energetikos sistemą pasaulyje.

1.10 Norėdama imtis lyderio vaidmens ir turėti didesnę įtaką tarptautinėse derybose, ES turi tvirtai įsipareigoti priimti ambicingesnius tikslus 2020 ir 2030 metams ir parodyti, kad šių tikslų įgyvendinimas yra neatskirama jos ekonomikos atgaivinimo ir perėjimo prie tvaresnės ateities planų dalis. Todėl Komitetas ir toliau ragina, kad būtų visiškai įgyvendinti visi dabartiniai 2020 metams numatyti su anglies dioksidu susiję tikslai, ir apsvarstyti galimybę iki 2020 m. šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekį sumažinti 25 proc. ir taip laipsniškai įgyvendinti susitarimą išmetamų dujų kiekį iki 2050 m. sumažinti 80–95 proc. Komitetas ragina ES nustatyti ŠESD sumažinimo 40 proc. iki 2030 m. ir 60 proc. iki 2040 m. orientacinius tikslus ir įgyvendinant teisiškai privalomas politikos priemones stebėti, kad būtų pasiekta šių mažinimo tikslų. Minėti ilgalaikiai orientaciniai tikslai būtini kaip gairės, kad investuotojams ir sprendimus priimančioms asmenims Europoje būtų užtikrinta galimybė planuoti ir stabilumas. Be to, tai labai ambicingi orientyrai tarptautinėms deryboms.

1.11 Sunku įsivaizduoti, kaip, taikant dabartinį derybų formatą – „ribojimo ir prekybos“, galima būtų suderinti skirtingus vien tik svarbiausių veikėjų interesus. Daugelis suinteresuotųjų subjektų juo abejoja ir siūlo alternatyvius būsimų derybų formatus. Reikėtų apsvarstyti įvairius naujosios koncepcijos, dėl kurios ieškoma susitarimo, atsarginius variantus, pasekant tokių projektų, kaip „anglies dioksido biudžetas“ arba pasaulinis „anglies dioksido mokestis“, arba Indijos diskusijai pateikto pasiūlymo dėl kiekvieno pasaulio piliečio teršimo teisės, arba tokių metodų derinio, pavyzdžiui.

1.12 EESRK visiškai pritaria Komunikate išdėstyta pozicijai, kad negalime laukti iki 2020 m., kai 2015 m. susitarimas įsigalios: veiksmai, kurių imsime nuo šiandien iki 2020 m., turės lemiamos svarbos tam, ar pasirinkime teisingą politiką. Šie veiksmai turi būti gerai apgalvoti ir paremti realiais ir apčiuopiamais pasiekimais mokslo, technologijų ir plėtros srityse, kaip išdėstyta EESRK nuomonėje „Mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo iki 2050 m. planas“⁽³⁾.

2. Komisijos dokumentas

2.1 2011 m. tarptautinė bendruomenė pradėjo derybas dėl naujo tarptautinio susitarimo bendrai kovai už Žemės klimato apsaugą. Šiuo metu dėl susitarimo, kuris turi būti galutinai sudarytas 2015 m. ir taikomas nuo 2020 m., vyksta derybos, vadinamos Durbano efektyvesnių veiksmų platforma.

2.2 2015 m. susitarime turės būti iki 2020 m. į vieną sistemą sutelktos visos dabartinės pagal JT Bendrąją klimato kaitos konvenciją (toliau – Konvencija) vykdomos privalomos ir savanoriškos priemonės.

2.3 Kadangi Kopenhagos ir Kankūno procese įsipareigojimai priimti vienašališkai (pagal principą „iš apačios į viršų“), sulaukta platesnio tarptautinio dalyvavimo.

2.4 Rengdami 2015 m. susitarimą turime pasimokyti iš Konvencijoje, Kioto protokole ir Kopenhagos ir Kankūno procese padarytų klaidų ir pasiekimų. Šiaurės ir Pietų paradigma, būdinga pasauliui praeito amžiaus dešimtajame dešimtmetyje, nebetiks. Naujas santykių modelis turės būti pagrįstas tarpusavio priklausomybe ir bendra atsakomybe.

3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK jau savo Nuomonėje dėl 7-osios ES aplinkosaugos veiksmų programos⁽⁴⁾ pabrėžė, kad yra finansų krizės ir ekologinės krizės analogijų, jos abi kilo dėl netvaresnės ekonominių ir gamtinių išteklių naudojimo. Tuomet Komitetas reikalavo „panašaus atsako į aplinkos krizę, kaip fiskaliniu susitarimu nustatytos priemonės, skirtos įveikti finansų krizę: aiškūs tikslai,

⁽³⁾ OL C 376, 2011 12 22, p. 110–116.

⁽⁴⁾ OL C 161, 2013 6 6, p. 77–81.

aiškūs rodikliai, kontrolės priemonės ir sankcijos“. Tas pat pasakytina apie būsimas klimato kaitos derybas, kurios turi duoti aiškų ženklą kurti išteklius tausojančią ir „mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką visame pasaulyje.

3.2 Pasaulyje įvyko svarbių geopolitinių pokyčių – į juos būtina atsižvelgti rengiant derybų strategiją. Per trumpą laiką pasikeitė pasaulio geopolitinis ir ekonominis žemėlapis. Šiuos didžiulius pokyčius iš dalies lėmė finansų krizė, prie kurios prisidėjo ir ekonomikos krizė ES, verslo investicijų rodikliui sumažėjus nuo 23 balų (2008 m.) iki 18,3 balo (2013 m. pirmąjį pusmetį) (Eurostatas). Kuriant artėjančių derybų strategiją būtina atidžiai įvertinti ES klimato ir energetikos politikos vaidmenį ekonomikos nuosmukio metu.

3.3 Tačiau šių pastangų dar nepakanka. Tarptautinė ekonominė padėtis galiausiai lems tolesnes diskusijas dėl būsimos pasaulinės klimato sutarties, kurioms didžiausią įtaką darys svarbiausios ekonominės jėgos: Kinija ir JAV bei Indija ir kitos BRICS šalys (2012 m. duomenimis šiose šalyse išmetama 61,8 proc. visų pasaulyje išmetamų teršalų). Iš tikrųjų, iki 2020 m. bus pastatyta naujų akmens anglimi kūrenamų elektrinių, kurių bendras galingumas sieks 400–600 GW. ES ištikęs ekonomikos nuosmukis kainavo 3,8 mln. darbo vietų ir sumažino pramoninę gamybą maždaug 20 proc., o atsinaujinančiosios energijos sektoriuje ir energijos taupymo priemonių srityje darbuotojų skaičius didėjo.

3.4 Tačiau klimato apsaugos srityje matyti labai teigiamų ženklų:

— ES atsinaujinančiosios energijos gamybos pajėgumai sudarė 71,3 proc. visų naujų 2011 m. įrengtų pajėgumų (iš viso 32 GW iš 44,9 GW naujų pajėgumų), atsinaujinančiosios energijos gamybos pajėgumai sudarė 69 proc. visų naujų 2012 m. įrengtų pajėgumų (iš viso 31 GW iš 44,6 GW naujų pajėgumų). 2011 m. pradėjo veikti 2,1 GW galingumo naujų akmens anglimi kūrenamų elektrinių, bet uždaryta 840 MW galingumo anglimi kūrenamų elektrinių. 2012 m. buvo uždaryta (5,4 GW) beveik du kartu daugiau anglimi kūrenamų elektrinių negu įrengta naujų (3 GW).

— Dideli Kinijoje išmetami ŠESD kiekiai (26,7 proc. viso pasaulyje išmetamo kiekio) turi būti vertinami atsižvelgiant į jai tenkančią viso pasaulio gyventojų dalį (19 proc.). Palyginti su ES (7 proc. gyventojų, 11,5 proc. išmetamų ŠESD) arba JAV (4,4 proc. gyventojų, 16,8 proc. išmetamų ŠESD), vienam gyventojui tenkantis išmetamas ŠESD kiekis Kinijoje yra santykinai mažas. Reikia pripažinti, kad Kinija išpareigojo didinti energijos gamybą iš vėjo ir kitų atsinaujinančiųjų išteklių, didindama neišskastinio kuro dalį energijos išteklių vartojimo struktūroje, nes ketina iki 2020 m. anglies dioksido išmetimo intensyvumą, tenkantį BVP vienetai, sumažinti 40–50 proc.

— JAV sparčiai didina atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą: 2012 m. pirmą kartą JAV istorijoje vėjo energija tapo didžiausiu naujų elektros gamybos pajėgumų šaltiniu – sudarė 43 proc. naujų pajėgumų, o iš jos pagaminta daugiau kaip 13 GW elektros energijos.

3.5 Pasaulis nėra pasirengęs įgyvendinti vyriausybės sutartą tikslą – apriboti vidutinės pasaulio temperatūros kilimą ilguoju laikotarpiu iki 2 °C. Pasaulio mastu išmetamų šiltnamio efekto sukeliančių dujų kiekis sparčiai didėja ir 2013 m. gegužės mėn. anglies dioksido (CO₂) kiekis atmosferoje viršijo 400 dalelių milijone oro dalelių.

3.6 Dėl jau įgyvendintos ar įgyvendinamos politikos tikėtina, jog ilguoju laikotarpiu vidutinė temperatūra pakils 3,6–5,3 °C (palyginti su ikipramoninio laikotarpio temperatūra), daugiausia ji kils šiame amžiuje (remiantis klimato modeliavimu).

3.7 Norint turėti realią galimybę įgyvendinti 2 °C tikslą, būtina imtis realių veiksmų iki 2020 m., kai, kaip tikimasi, įsigalios tarptautinis klimato susitarimas. Didžiausią iššūkį kelia energija: energetikos sektoriui tenka apie du trečdalius išmetamų šiltnamio efekto sukeliančių dujų, kadangi daugiau kaip 80 proc. suvartojamos energijos pagaminama naudojant iškastinį kurą.

3.8 Nepaisant teigiamų pokyčių kai kuriose šalyse, visame pasaulyje energetikos sektoriaus išmetamas CO₂ kiekis 2012 m. padidėjo 1,4 proc. ir pasiekė rekordinį lygį – 31,6 gigatonos (Gt). 2000 m. EBPO nepriklausančioms šalims teko 45 proc. visų išmetamų teršalų, o dabartiniu metu šis kiekis sudaro 60 proc. 2012 m. Kinija daugiausia prisidėjo prie išmetamo CO₂ kiekio padidėjimo, tačiau šis padidėjimas buvo vienas mažiausių per dešimtmetį, didele dalimi dėl atsinaujinančiosios energijos naudojimo ir žymiai efektyvesnio Kinijos ekonomikos energijos vartojimo.

3.9 JAV perėjimas nuo akmens anglies prie dujų naudojimo energijos gamybai padėjo sumažinti išmetamų teršalų kiekį 200 mln. tonų ir grįžti prie dešimtojo dešimtmečio vidurio taršos lygio. Nepaisant padidėjusio akmens anglies naudojimo, Europoje tarša sumažėjo 50 mln. tonų dėl ekonomikos susitraukimo, atsinaujinančiųjų išteklių augimo ir pramonės bei energetikos sektorių keliamos taršos apribojimo. Japonijoje išmetamas teršalų kiekis padidėjo 70 mln. tonų, kadangi pastangos pagerinti energijos vartojimo efektyvumą ne visiškai atsveria išskastinio kuro, kuriuo kompensuojamas sumažėjęs branduolinės energijos naudojimas, keliamą taršą. Netgi toliau laikantis dabartinės politikos, prognozuojama, kad 2020 m. pasaulio mastu bus išmetama beveik 4 CO₂ ekvivalento gigatonomis daugiau negu būtina norint pasiekti 2 °C tikslą, ir tai rodo vien šiam dešimtmečiui tenkančio iššūkio mastą.

3.10 Tarptautinėse derybose klimato klausimais pavyko pasiekti pasizadėjamą sudaryti naują pasaulinį susitarimą iki 2015 m., kuris turėtų įsigalioti iki 2020 m. Tačiau ekonomikos krizė padarė neigiamą poveikį švarios energijos naudojimo tempui ir anglies dioksido rinkoms. Pastaruoju metu anglies dioksido kaina yra taikoma 8 proc. viso pasaulio mastu išmetamo CO₂ kiekio, o 15 proc. teršalų taikoma 110 JAV dolerių už toną paskata iškastinio kuro subsidijų forma (ne ES šalyse). EESRK ragina valstybių bendruomenę 2015 m. klimato kaitos susitarimu privalomai įgyvendinti jau 2012 m. Jungtinių Tautų Rio+20 konferencijos galutiniame dokumente prisiimtą įsipareigojimą nutraukti neigiamą poveikį aplinkai turinčias subsidijas iškastiniams energijos ištekliams, kurios, pasak Pasaulio banko, sudaro 780 mlrd. dolerių per metus.

3.11 Kai kuriuose regionuose dujų ir akmens anglies kainų tarpusavio dinamika padeda mažinti išmetamų teršalų kiekį, tačiau kituose regionuose lėtina mažinimo tempą, dėl branduolinės energijos išskyla sunkumų, o anglies dioksido surinkimas ir saugojimas dideliu mastu yra tolimesnė perspektyva. Nepaisant vis didesnių pastangų gerinti energijos vartojimo efektyvumą, vis dar neišnaudojamas didžiulis ekonominis potencialas. Atsinaujinančiųjų ne hidroenergijos išteklių įrengtųjų pajėgumų, remiamų tikslinės vyriausybės politikos, augimas siekia dviženklį skaičių. Investavimui į atsinaujinančiuosius energijos išteklius reikėtų stabilų ekonominių sąlygų tiek anglies dioksido kainų, tiek anglies dioksido mokesčio tose šalyse, kur jis taikomas, atžvilgiu.

4. Konkrečios pastabos

4.1 *Koks turėtų būti 2015 m. susitarimas, kad užtikrintų šalims tvarios ekonominės plėtros galimybę ir kartu skatintų jas prisiimti tolygią ir sąžiningą dalį pasaulio išmetamųjų ŠESD kiekio mažinimo naštos, kurios reikia norint, kad pasaulis judėtų reikiama kryptimi siekiant visuotinio tikslo dėl 2 °C? Pirmiausia sunku įsivaizduoti, kaip būtų galima suderinti vien svarbiausių šalių skirtingus interesus taikant dabartinį derybų „didžiausio kiekio nustatymo ir prekybos sistemos“ formatą, tačiau visų vienodas ir sąžiningas indėlis yra būtina būsimo susitarimo sąlyga. Todėl turėtų būti parengta, bent jau kaip atsarginis variantas, kitokia susitarimo koncepcija ir išnagrinėti valdymo klausimai. Turi būti rasti būdai, kaip užtikrinti, kad klimato kaitos problemai spręsti skirti veiksmai prisidėtų prie visuomenės vystymosi, ekonomikos augimo ir aplinkos apsaugos. Tai galima pasiekti tik atlikus skaidrų ir nuodugnų klimato politikos veiksmingumo, sąnaudų ir teigiamo poveikio ekonomikai ir visai visuomenei vertinimą. Turėtume pasimokyti iš Kioto protokolo, su visu jo sudėtingumu ir spragomis. Jis turėtų tapti rimto naujos koncepcijos rengimo darbo atskaitos tašku. Kioto II protokolo ir jame nustatytų taršos rodiklių pratęsimas yra rimtas signalas, jog būtina keisti koncepciją.*

4.2 *Kaip 2015 m. susitarimu galima užtikrinti visų didžiųjų valstybių ir sektorių įnašą ir kuo labiau sumažinti anglies dioksido nutekėjimo iš vienos konkuruojančios valstybės į kitą rizikos galimybę? Anglies dioksido nutekėjimas yra susijęs ne tik su galimu energijai imlių pramonės šakų silpnėjimu – jis gali būti neatsiejamas nuo bendrų sąlygų verslui atskirose ekonomikos srityse. Dėl*

nevienodų su anglies dioksidu susijusių reikalavimų taikymo – iš esmės daugiausia tarpusavyje konkuruojantiems regionams – investicijos į ES išseko. Ambicingas ir realistiškas priemonės ir tikslus reikėtų nustatyti bendru sutarimu ir bendraujant su tais, kuriems teks numatytus veiksmus įgyvendinti. Taigi paprastas, teisingas ir sąžiningas 2015 m. susitarimas yra teisingų ir sąžiningų verslo sąlygų visuose pasaulio ekonomikos regionuose prielaida.

4.3 *Kaip 2015 m. susitarimu būtų galima veiksmingiausiai paskatinti klimato kaitos politikos integraciją į kitas politikos sritis? Kaip juo galima paskatinti papildomus procesus ir iniciatyvas, įskaitant tuos, kuriuos vykdo ne valstybiniai subjektai? Akivaizdu, jog paprasčiausias būdas skatinti įtraukti 2015 m. susitarimą į visas atitinkamas politikos sritis yra išlaikyti šio susitarimo paprastumą. Bet kurios perteklinės nuostatos, reglamentuojančios šio proceso organizavimą, apsunkintų šio susitarimo įgyvendinimą. Taip pat svarbu, kad prieš įtraukiant klimato kaitą į kitas politikos sritis būtų atliekamas skaidrus poveikio vertinimas. Įtraukiant klimato kaitą į kitas politikos sritis, svarbu užtikrinti, kad tai būtų padaryta pačiu ekonomiškiausiu ir numatomu būdu, neužkraunant suinteresuotiesiems subjektams bereikalingos administracinės naštos. Pirmenybę reikėtų teikti rinka grindžiamiems būdams.*

4.4 *Kokiais kriterijais ir principais vadovaujantis turėtų būti 2015 m. susitarimo šalims tolygiai paskirstyti ŠESD išmetimo mažinimo įsipareigojimai, kad jie atitiktų jų nacionalines aplinkybes, būtų plačiai laikomi teisingais ir sąžiningais ir kartu paėmus duotų reikiamą rezultatą? Norint išlaikyti „didžiausio kiekio nustatymo ir prekybos sistemą“ bus būtini kriterijai bei principai ir visada bus nuogaštauojama dėl neteisybės ir nevienodų reikalavimų. Tačiau bet kuriuo atveju būtina atsižvelgti į rinkos dinamikos ir esamų bei siūlomų klimato kaitos reglamentų poveikį konkrečiam sektoriui ir į sektoriaus brandumą, t. y. kiek jis pajėgus apriboti išmetamą ŠESD kiekį ir taikyti energijos vartojimo efektyvumą didinančias technologijas. Siekiant sėkmės ir tvarumo, visi dalyviai turi būti suinteresuoti dirbti, kad būtų pasiekti tokie tikslai kaip išmetamų teršalų kiekio apribojimas, energijos vartojimo efektyvumo didinimas, dalijimasis gerąja praktika ir kt. Anglies dioksido mokesčiai gali sumažinti išmetamų teršalų kiekius ir padėti sukaupti lėšų moksliniams tyrimams bei technologinei plėtrai ir prisitaikymui pačiu efektyviausiu ir geriausiai suderintu būdu.*

4.5 *Koks turėtų būti 2015 m. susitarimo vaidmuo prisitaikymo srityje ir kaip pagal susitarimą būtų galima tęsti šiuo metu pagal Konvenciją vykdomą veiklą? Kaip 2015 m. susitarimu būtų galima dar labiau paskatinti prisitaikymo aspektą integruoti į visas susijusias politikos sritis? Iš esmės prisitaikymo gairės yra pakankamai gerai nustatytos ir didele dalimi grindžiamos esamomis rizikos valdymo programomis. Nors prisitaikymas nepadės panaikinti visos poveikio klimato kaitai rizikos, tačiau padės šią riziką daugelyje sričių apriboti. Norint didinti prisitaikymo pajėgumus, reikės visais valdymo lygmenimis atlikti papildomų tyrimų, nustatyti prioritetus, planuoti bei imtis veiksmų ir įtraukti į šį procesą vietos bendruomenes ir verslo atstovus. Teisinga*

manyti, jog prisitaikymas yra vienas iš keturių pagrindinių būsimos 2015 m. susitarimo ramsčių. Verslas, perduodamas technologijas ir dalydamasis geriausia praktika, įneš itin svarų indėlį.

4.6 Koks vaidmuo turėtų tekti Konvencijai, visų pirma 2015 m. susitarimui, finansavimo, rinka grindžiamų priemonių ir technologijų srityje 2020–2030 m. laikotarpiu? Kaip būtų galima pasinaudoti turima patirtimi ir patobulinti esamas sistemas? Konvencija turėtų koordinuoti svarbias klimato srities priemones, stebėti, kaip jas įgyvendina atskiros šalys, prižiūrėti svarbius finansinius srautus ir keitimąsi technologijomis. Už technologijas ir technologijų naudojimą didžia dalimi atsako įmonės. Konvencija, pasitelkusi Technologijų vykdomojo komiteto (TEC) ir Klimato technologijų centro ir tinklo (CTCN) specialistus, gali pateikti technologijų analizę ir suteikti šalims visapusišką prieigą prie informacijos, kad jos galėtų pasirinkti tinkamiausias technologijas.

4.7 Kaip 2015 m. susitarime būtų galima padidinti skaidrumą ir šalių atskaitomybę tarptautiniu mastu? Kiek reikėtų standartizuoti atskaitomybės sistemą pasaulio mastu? Kokia atsakomybė galėtų būti numatyta šalims, nevykdančioms savo įsipareigojimų? Bet kuriuo atveju atskaitomybės sistema būtina standartizuoti visuotiniu mastu, nesvarbu, kaip tai būtų daroma, kadangi teisinga informacija yra esminės svarbos, kai tai susiję su pinigais. Taip pat atskaitomybė svarbi 2015 m. susitarimo atžvilgiu.

4.8 Kaip būtų galima patobulinti JT derybų dėl veiksmų klimato srityje procesą, kad būtų lengviau sudaryti daug šalių įtraukiantį, radikalią, veiksmingą ir sąžiningą 2015 m. susitarimą bei užtikrinti jo įgyvendinimą? Norint sudaryti susitarimą ir jį sėkmingai įgyvendinti, būtinas didelio skaičiaus suinteresuotųjų subjektų

dalyvavimas ir skaidrus procesas. Klimato kaitos derybose verslo atstovai gali pateikti savo pasiūlymų, kaip efektyviausiai mažinti taršą ir rasti tvariam vystymuisi tinkamų sprendimų. Platus pilietinės visuomenės ir verslo bendruomenės dalyvavimas gali sudaryti galimybę palyginti dedamas pastangas ir sudaryti vienodas veiklos sąlygas. Naujasis 2015 m. susitarimas yra tik pirmas žingsnis, o jo įgyvendinimas visiškai priklausys nuo plačiosios pilietinės visuomenės. Todėl procesas ir įgyvendinimo rezultatai turi būti skaidrūs ir įtikinantys, kad įgytų viso pasaulio piliečių pasitikėjimą.

4.9 Kaip ES, siekdama kuo geriau paruošti dirvą radikaliai ir veiksmingam 2015 m. susitarimui, galėtų geriausiai remti ne pagal Konvenciją vykstančius procesus ir iniciatyvas ir į juos investuoti? Komitetas palankiai vertina šiuo Komisijos dokumentu pradėtas diskusijas. Gyvybiškai būtina, kad nepriklausomi ekspertai atliktų visų klimato politikos aspektų analizę, ypač turint omenyje pasikeitusią ir nuolat besikeičiančią pasaulio geopolitinę padėtį. Kai kuri analizė jau atlikta, todėl nebūtina pradėti „nuo nulio“. Vienas svarbus dokumentas – laiškas JAV Prezidentui, kuriame jo mokslinių patarėjų taryba apibendrina klimato kaitos keliamus klausimus. Kioto pamoka ir užsitęsios JT derybos taip pat rodo, jog būtina keisti padėtį, kol dar ne per vėlu. Be to, kompetentingų organizacijų, tokių kaip TEA, išvados ir rekomendacijos turėtų būti įgyvendintos per daug neatidėliojant. TEA ataskaita „Energetikos ir klimato žemėlapių perbraižymas“ yra pragmatiška ir įgyvendinama priemonė. Ataskaitoje išdėstytos keturios pagrindinės ir realios priemonės: gerinti pastatų, pramonės ir transporto energijos vartojimo efektyvumą; sumažinti ypač neefektyvių anglimi kūrenamų elektros stovybų ir naudojamą; iki minimumo sumažinti metano dujų išlakas naftos ir gamtinių dujų gamybos metu ir paspartinti laipsnišką iškastinio kuro vartojimo subsidijavimo panaikinimą.

2013 m. spalio 16 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE